

Sağlık Bilimleri İçin
ANATOMİ

Prof. Dr. Dr. Grsel ORTUğ

© 2018 Sağlık Bilimleri İçin
ANATOMİ

ISBN: 978-605-9160-67-4

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı'na aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz.

Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı

Süleyman Sırrı Cad. No: 12/5 Sıhhiye-Ankara
Tel: 312 435 13 46 (Pbx)

Yazar

Prof. Dr. Dr. Gürsel Ortuğ

Bahçeşehir Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Anatomi ABD. Öğretim Üyesi

Yayıncı

Hipokrat Kitabevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Sözkesen Matbaacılık

İvedik Organize 1518. Sokak Matsit İş Merkezi No: 2/40
Tel: (0312) 395 21 10 - Yenimahalle / Ankara

Süleyman Sırrı Caddesi
No:16/2 Sıhhiye/ANKARA
Tel: (0312) 433 03 05 - 15
www.hipokratkitabevi.com

ÖNSÖZ

“Sağlık Bilimleri İçin Anatomi” kitabı, sağlık ile ilgili öğrenimlerine devam eden öğrenciler için temel ders kaynağı olarak kullanılmak üzere yazılmıştır. Sistematik anatomiye kolaylaştırılmış özet planda inceleyerek, öğrenciler için insan anatomisine temel bir giriş sunulmaktadır.

Anatomik bilgilerin öğrenciye daha rahat aktarılabilmesi için görsel uygulamalar önemlidir. Bu nedenle birçok konuya ilgili resimler ve şekiller eklenmiştir. Ancak yine de konular okunurken ilgili atlaslar ile desteklenmelidir. Metin içlerinde, gerekli görülen yerlerde klinik bilgi kutuları verilmiştir. Bunların öğrencilere pratik uygulamalarda fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Özellikle sağlık bilimleri fakültesi öğrencileri ve personellerine yönelik hazırlanmasına rağmen insan morfolojisi ve anatomisi ile ilgilenen meslek dışı kişiler için de bir el kitabı görevi üstleneceğine inanıyoruz.

İlgilenen herkese faydalı olması dileğiyle.

Prof. Dr. Dr. Gürsel ORTUĞ

İstanbul-2017

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

ANATOMİ NEDİR?

Makroskopik Anatomi	1
---------------------------	---

BÖLÜM 2

VÜCUDUN BÖLÜMLERİ; ANATOMİK DÜZLEMLER, EKSENLER VE YÖNLER

Anatomik durum	4
Hareketlerin anatomik isimlendirilmesi	4

BÖLÜM 3

HÜCRE VE DOKU

Hücre	5
Hücrenin Büyüklüğü ve Formu	6
Doku	6
Epitel Doku	7
Bağ ve Destek Doku	8
Kas Doku	9
Sinir Doku	11

BÖLÜM 4

HAREKET SİSTEMİ

Kemikler ve Kaslar	13
Genel Bilgiler	13
Kemikler	13
Kemiğin yapısı	14
Şekillerine göre kemikler	14
Kemikler arası birleşmeler (eklemler)	15
Ara dokunun yapısına göre eklemler	15
Eksenlerine göre eklem türleri	16

BÖLÜM 5**İSKELET SİSTEMİ**

Gövde (truncus) iskeleti	18
Omurga ve omurlar (Vertebrae ve columna vertebralis)	18
Vertebrae	18
Columna vertebralis	19
Kaburgalar (costae)	21
Köprücük kemiği (clavicula)	21
Kürek kemiği (scapula)	21
Göğüs kemiği (sternum)	21
Göğüs kafesi (thorax)	22
Leğen iskeleti (pelvicum)	22
Kafatası (cranium)	23
Neurocranium	24
Viscerocranium	26
Yeni doğanda kafatası	28
Kranial boşluklar ve çukurlar	28
Uzuvlar (Extremitas / ekstremita)	29
Üst ekstremita kemikleri ve eklemler (Ossa extremas superior et articulatio)	30
Eklemler	32
Üst ekstremita eklemleri	32
Alt ekstremita kemikleri ve eklemler (Ossa extremas inferior et articulatio)	33
Uyluk kemiği (Femur)	34
Bacak kemikleri (Ossa cruris)	34
Ayak iskeleti kemikleri (Ossa pedis)	35
Alt Ekstremita Eklemleri	36
Kalça eklemi (Articulatio coxae)	36
Diz eklemi (Articulatio genu)	36
Ayak bileği eklemi (Articulatio talocruralis)	37

BÖLÜM 6**KAS SİSTEMİ Myologia (Hareket sisteminin aktif elemanları)**

Kasların yardımcı elemanları	40
Kasların sınıflandırılması	40
Gövde kasları	40
Karın bölümü kasları	42
Karın ön duvarı kasları	43

Karın yan duvarı kasları.....	43
Karın arka tarafı kasları.....	43
Sırt kasları	43
Diaphragma	44
Baş ve yüz kasları.....	45
Boyun kasları	45
Ekstremitte kasları	46

BÖLÜM 7

DOLAŞIM SİSTEMİ

Kalp, Damarlar, Lenfoid ve Endokrin Organlara Genel Bakış.....	51
Kalp.....	51
Kalbin durumu ve komşulukları	52
Kalbin boşlukları	53
Kalbin tepesi	54
Kalp kapakları	54
Kalbin damarları	55
Kalbin örtüleri.....	55
Damar Sistemi Üzerine Genel Bakış	55
Kan damarları	55
Bazı önemli damarlar	56
Arterler.....	56
Aorta.....	56
Büyük venler.....	58
Vena portae.....	59
Küçük ve büyük kan dolaşımı.....	60
Lenf Sistemi, Lenf Yolları ve Lenfoid Organlar (Systema lymphaticum)	60
Lenfoid organlar	61
Dalak (lien)	61
Timus (thymus).....	62

BÖLÜM 8

İÇ SALGI SİSTEMİ

İç Salgı Sistemi (Endokrin Bezler)	63
Hipofiz (Hypophysis)	63
Epifiz (Epiphysis = Corpus Pineale).....	63

Tiroid Bezi (Glandula thyroidea).....	63
Paratiroid Bezler (Glandula parathyreoidea)	64
Langerhans Adacıkları (Pancreas)	64
Gonad'lar (Testis ve Ovarium)	64
Timus (Thymus)	64

BÖLÜM 9

SOLUNUM SİSTEMİ (Systema respiratorium)

Üst Solunum Yolları (Organları).....	66
Burun (Nasus).....	66
Yutak (Pharynx).....	67
Alt Solunum Organları (Yolları)	67
Gırtlak (Larynx).....	67
Hava Borusu (Trachea)	69
Akciğerler (Pulmones).....	69
Göğüs Boşluğu (Cavum thoracis) (Mediastinum ve Plevra / Pleura)	71

BÖLÜM 10

SİNDİRİM SİSTEMİ (Systema digestorium)

Ağız boşluğu (Cavum oris)	73
Cavum oris propria	73
Dil (lingua).....	74
Bademcik (Tonsilla palatina)	75
Yutak (Pharynx)	75
Yemek borusu (Oesophagus).....	75
Mide (Ventriculus=gaster)	76
Bağırsak (Intestinum).....	77
İnce bağırsak (Intestinum tenue)	77
Kalın bağırsak (Intestinum crassum)	78
Karaciğer (Hepar)	80
Safra kesesi (Vesica fellea).....	80
Pankreas (Pancreas).....	81
Karın boşluğu (abdomen) ve periton	81

BÖLÜM 11**ÜROGENİTAL SİSTEM (Systema urogenitale)**

Boşaltım organları (Organa urinaria)	83
Böbrek (Ren)	83
Böbrek üstü bezi (Glandula suprarenalis)	84
İdrar yolu (Ureter).....	84
İdrar kesesi (Vesica urinaria = mesane)	85
İdrar kanalı (Urethra)	85
Genital organlar (Organa genitalia).....	85
Erkek genital organları (Organa genitalia masculina).....	85
Penis	86
Scrotum	86
Testis (Orchis)	86
Epididimis (Epididymis).....	87
Spermium kanalı (Ductus deferens).....	87
Meni keseciği (Vesicula seminalis)	87
Prostat (prostata) ve glandula bulbourethralis	88
Kadın genital organları (Organa genitalia feminina)	88
Kadın dış genital organları.....	89
Kadın iç genital organları.....	89

BÖLÜM 12**SİNİR SİSTEMİ (Systema nervosum)**

Serebrospinal sinir sistemi (cerebrospinal) (Santral sinir sistemi = pars centralis = systema nervosum centrale).....	91
Beyin (cerebrum)	91
Beyin içi boşlukları (ventriculus cerebri)	93
Beyin -besleyici- damarları	94
Medulla spinalis (omurilik)	95
Beyin örtüleri.....	96
Periferik sinir sistemi (Pars periferica = systema nervosum perifericum)	96
Beyin sinirleri (nervi craniales)	97
Omurilik (medulla spinalis) sinirleri (nervi spinales)	98
Otonom (autonom) sinir sistemi	98
Simpatik bölüm (pars sympathicus).....	98
Parasimpatik bölüm (pars parasympathicus)	98

BÖLÜM 13**ÖZEL DUYU ORGANLARI (Organa sensuum)**

Dokunma organı (organum tactus)	101
Görme organı (organum visus)	101
Göz küresi (bulbus oculi).....	101
Gözün koruyucu elemanları ve Hareketlerinde yardımcı oluşumlar.....	102
İşitme ve denge organı (organum vestibulocochleare)	102
Koku organı (organum olfactus)	104
Tat organı (organum gustus)	104
Kaynaklar	107
Dizin.....	109